

■ ATATÜRKORMANÇİFTLİĞİ
tmmob mimarlar odası ankara şubesi

kim·kent·izleme·merkezi

Atatürk Orman Çiftliği

Mustafa Kemal tarafından satın alınan 20 bin dekar arazi üzerinde “Orman Çiftliği” Adıyla 1925 yılında kurulmuştur. 1925-1937 yılları arasında yeni arazilerin alınması ile 52 bin dekar yüzölçümüne ulaşan Çiftlik, 11 Haziran 1937 tarihinde Atatürk’ün yazmış olduğu vasiyet mektubu ile T.C. Hazinesine hibe ve emanet edilmiştir. Başta “Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumu”na bağlanan Orman Çiftliği daha sonra “Devlet Üretim Çiftlikleri Genel Müdürlüğü” bünyesine alınmıştır. 24 Mart 1950 tarihinde çıkarılan 5659 sayılı Kanun ile “Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğü” kurulmuş ve çiftliğin adı günümüze kadar gelen “Atatürk Orman Çiftliği” olarak değiştirilmiştir.

1950-1983 yılları arasında çıkarılan kanunlarla AOÇ arazisinin bir kısmı çeşitli kuruluşlara devredilmiş ya da satılmış, yüzölçümü 30 bin dekara kadar inmiştir. Devredilen bu arazilerin bir kısmı daha sonra yapılan özelleştirmeler aracılığı ile kamu mülkiyetinden çıkarak özel mülkiyete bile geçmiştir. 2 Haziran 1992 tarihinde Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunca doğal ve tarihi sit alanı ilan edilmiş, 20 Temmuz 1993 tarihinde ise Kurul AOÇ’nin sit sınırlarını belirlemiştir. 7 Mayıs 1998 tarihinde de

AOÇ 1.Derece Sit Alanı ilan edilmiştir.

Koruma Kurulu kararları ile AOÇ üzerindeki yağma ve talan girişimleri bir süre duraklamış, ancak sit alanı içerisinde ruhsatsız ve kaçak yapılaşmalar sürmüştür. 8 Temmuz 2006 tarihinde 5524 sayılı “Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğü Kuruluş Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun” yürürlüğe sokulmuş ve bu değişiklik ile Ankara Büyükşehir Belediyesine Atatürk Orman Çiftliğinin “öncelikle üst ölçekli plan ve Koruma Amaçlı İmar Planı ve bunlara uygun her türlü imar planlarını yapma” yetkisi verilmiştir.

AOÇ alanını dilediği gibi kullanmasının önünü açacak bu yasal düzenleme ile yetkiyi alarak kolları sıvayan Ankara Büyükşehir Belediyesi çok kısa bir sürede “1/25000 Ölçekli Atatürk Orman Çiftliği alanları Nazım İmar Planı” ile “1/10000 Ölçekli Atatürk Orman Çiftliği Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı”nı hazırlayarak 12 Ocak 2007 tarihinde Büyükşehir Belediye Meclisinden geçirmiştir. Parçacı uygulamaları meşrulaştıran ve alanı bütüncül olarak ranta açmayı hedefleyen bu planların ve planları onaylayan belediye meclis kararının iptali istemiyle TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi, TMMOB Peyzaj Mimarları Odası ve TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası tarafından dava açılmıştır. Söz konusu meclis kararı ve planlar Ankara 13.İdare Mahkemesince 28 Kasım 2008 tarihinde iptal edilmiş, 17 Mart 2010 tarihinde de Danıştay 6. Dairesince iptal kararı onanmıştır. Yargı kararları üzerine vakit kaybetmek istemeyen Büyükşehir Belediyesi bu kez aynı alan için “1/10000 Ölçekli Atatürk Orman Çiftliği Alanları Nazım İmar Planı ve 1. Derece Doğal ve Tarihi Sit Alanı Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı, 1/10000 Ölçekli Ulaşım Şeması ile 1/10000 Ölçekli Ulaşım Uygulama Projesi”

ni 13 Ağustos 2010 tarihinde Büyükşehir Belediye Meclis kararı ile onaylayarak yürürlüğe sokmuştur. Bu planlar ve projelerde TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi, TMMOB Şehir Plancıları Odası Ankara Şubesi, TMMOB Peyzaj Mimarları Odası, TMMOB Çevre Mühendisleri Odası, TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası ve Ankara Barosu Başkanlığınca iptal istemiyle yargıya taşınmıştır. Yargı süreci devam etmektedir.

Yukarıda kuruluşu, gelişmesi, yasal statüsü, parçalanması ve yargı süreçleri hakkında özet bilgi verdiğimiz Atatürk Orman Çiftliği, genç Cumhuriyetin en öncelikli kararlarından biri olarak, Başkent Ankara'nın sahip olduğu toplumsal ve kültürel kimliği temsil eden ve değerlerini yansıtan çok önemli bir alandır. Ne yazık ki bu alan, gelişen ve büyüyen kentin önemli bir rant odağı olarak görülmeye başlanmıştır.

Atatürk Orman Çiftliğinin kuruluş amacı ziraat ve hayvancılıktır. Bunların uzantısı olarak endüstriyel tesisler inşa edilmiş, üretimin değerlendirilmesi amacıyla ticari birimler oluşturulmuştur. Bunun yanı sıra Başkent Ankara'nın sosyal yaşamına hizmet eden tesislere de AOÇ arazisi içinde yer verilmiştir. Daha sonra AOÇ'den koparılan alanlarda, çimento fabrikası, otobüs terminali, devlet mezarlığı, atık su kolektörleri, kömür depoları, benzinlikler gibi Atatürk'ün vasiyetinde bulunmayan ve kuruluş amacı dışında bir çok kullanım yer almıştır. Bunların yanında, arazinin oldukça büyük bir bölümünün de kira, protokol gibi yöntemlerle devri/tahsisi gerçekleştirilmiştir. Böylece kamunun malı, özel mülkiyete dönüştürülmüş, arazinin bütünlüğüne ve sürekliliğine zarar verilmiş, çok parçalı bir yapıya bürünmesine neden olmuştur. Arazideki bu durum rant beklentilerinin de gün geçtikçe artmasına yol açmıştır.

Kronoloji

5 Mayıs 1925

Mustafa Kemal tarafından merhum Abidin Paşanın eşi Faika Hanım'dan satın alınan 20000 dekar arazi üzerinde “Orman Çiftliği” adıyla AOÇ’nin kuruluşu

1925 – 1937

Yeni arazilerin alınması (Etimesgut, Balgat, Çakırlar, Güvercinlik, Macun, Tahar ve Yağmurbaba çiftlikleri)

11 Haziran 1937

52000 dekar yüzölçümündeki çiftlik arazisinin Atatürk’ün yazmış olduğu vasiyet mektubu ile T.C. Hazinesine hibe ve emanet edilişi

13 Ocak 1938

3308 sayılı kanunla “Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumu”nun kurulması ve Orman Çiftliği’nin bu kuruma devredilmesi (Gazi Orman Çiftliği)

1938 – 1950

Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumu İdare Meclisi kararlarıyla Çiftliğin 7372 dekar arazisinin çeşitli kuruluşlara devredilmesi

13 Haziran 1949

5453 Sayılı Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğü Görev ve Kuruluş Kanunu’nun yürürlüğe girmesi

1 Mart 1950

Orman Çiftliği’nin DZİK’in kapatılması ile yerine kurulan Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğü bünyesine alınması

24 Mart 1950

Çiftliğin korunması ve yaşanan hızlı arazi kayıplarının önlenmesi amacıyla 5659 sayılı “Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğü Kuruluş Kanunu” nun çıkarılması ve çiftliğin adının “Atatürk Orman Çiftliği” olarak değiştirilmesi

5 Ocak 1953

6000 Sayılı Kanun ile AOÇ arazisinin 195,102 dekarının satılması

29 Ocak 1954

6238 Sayılı Kanun ile AOÇ arazisinin 8070 dekarının satılması

10 Nisan 1957

6947 Sayılı Kanun ile AOÇ arazisinin 1148,576 dekarının satılması

29 Mayıs 1959

7310 Sayılı Kanun ile AOÇ arazisinin 725 dekarının satılması

19 Haziran 1976

2015 Sayılı Kanun ile AOÇ arazisinin 167,5 dekarının satılması

6 Kasım 1981

2549 Sayılı Kanun ile AOÇ arazisinin 536,124 dekarının satılması

24 Mayıs 1983

2823 Sayılı Kanun ile AOÇ mülkiyetindeki bir kısım arazinin çeşitli kuruluşlara satılması (1838,961 dekar)

2 Haziran 1992

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 2436 sayılı kararı ile AOÇ'nin doğal ve tarihi SİT alanı ilan edilmesi

20 Temmuz 1993

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 3097 sayılı kararı ile AOÇ'nin sit sınırlarının belirlenmesi

7 Mayıs 1998

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 5742 sayılı kararı ile AOÇ'nin birinci derece SİT alanı olarak ilan edilmesi

8 Temmuz 2006

5524 Sayılı “Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğü Kuruluş Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun”un 26222 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmesi ve bu değişiklik ile Ankara Büyükşehir Belediyesi’ne Atatürk Orman Çiftliğinin “öncelikle üst ölçekli plan ve Koruma Amaçlı İmar Planı ve bunlara uygun her türlü imar planlarını yapma” yetkisinin verilmesi

14 Aralık 2006

5524 Sayılı Kanun hükmü doğrultusunda Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan 1 / 25 000 ölçekli Atatürk Orman Çiftliği Alanları Nazım Planı ile 1 / 10 000 ölçekli Atatürk Orman Çiftliği Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı taslaklarının, T.C. Tarım ve Köyşleri Bakanlığı’nca uygun görülmesi

10 Ocak 2007

Hazırlanmış olan planların Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunca uygun bulunması

12 Ocak 2007

Koruma Kurulu tarafından uygun bulunan planların Ankara Büyükşehir Belediye Meclisinin 207 sayılı kararıyla onaylanması

Mayıs 2007

Ankara Büyükşehir Belediye Meclisinin AOÇ Arazileri ve Doğal SİT alanına ilişkin 1 / 25 000 ölçekli plan ile 1 / 10 000 ölçekli Nazım İmar Planı ve Koruma Amaçlı Nazım İmar Planlarının onaylanmasına ilişkin 12.01.2007 tarih ve 207 sayılı kararı ile söz konusu imar planlarının iptali ve yürütmenin durdurulması

istemi ile TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi, TMMOB Peyzaj Mimarları Odası ve TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası tarafından Ankara 13. İdare Mahkemesinde dava açılması (2007/2394 E.)

28 Kasım 2008

Ankara Büyükşehir Belediye Meclisinin 12.01.2007 tarih ve 207 sayılı kararının ve bu karar ile onaylanan planların Ankara 13. İdare Mahkemesinin 2007/2394 E. 2008/1795 K. sayılı kararı ile iptal edilmesi

17 Mart 2010

Ankara 13. İdare Mahkemesi kararının Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığının temyiz istemi sonucunda Danıştay Altıncı Dairesince onanması ve temyiz isteminin reddedilmesi (2009/1245 E. 2010/2720 K.)

21 Mayıs 2010

Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan 1 / 10 000 ölçekli Atatürk Orman Çiftliği Alanları Nazım İmar Planı ve 1. Derece Doğal ve Tarihi Sit Alanı Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı, 1 / 10 000 ölçekli Ulaşım Şeması ile 1 / 10 000 ölçekli Ulaşım Uygulama Projesinin T.C. Tarım ve Köyşleri Bakanlığı'na uygun görülmesi

2 Temmuz 2010

Hazırlanmış olan planların Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunca uygun görülmesi

13 Ağustos 2010

Koruma Kurulu tarafından uygun bulunan planların ve eklerinin

- 10 Ankara Büyükşehir Belediye Meclisinin 2494 sayılı kararı ile onaylanması

Aralık 2010

Tarım ve Köyişleri Bakanlığının 21.05.2010 tarih ve 4035 sayılı ve Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 02.07.2010 tarih ve 5213 sayılı kararları ile uygun görülen “ 1 / 10 000 ölçekli Atatürk Orman Çiftliği Alanları Nazım İmar Planı ve 1. Derece Doğal ve Tarihi Sit Alanı Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı, 1 / 10 000 ölçekli Ulaşım Şeması ve 1 / 1000 ölçekli Ulaşım (Yol – Kavşak vb.) Uygulama Projesi “ nin kabul edilmesine ilişkin 13.08.2010 tarih ve 2494 sayılı Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi kararının iptali ve yürütülmesinin durdurulması istemiyle Ankara 13. İdare Mahkemesinde (2010/2300 E.) dava açılması (Davacılar : TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi, TMMOB Şehir Plancıları Odası Ankara Şubesi, TMMOB Peyzaj Mimarları Odası, TMMOB Çevre Mühendisleri Odası, TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, Ankara Barosu Başkanlığı) 30 Mart 2012 tarihinde bilirkişi keşfi yapıldı. Yargı süreci devam ediyor...

“Atatürk Orman Çiftliği” Arazileri ve Yağmalanan Bir Kent

Mustafa Kemal 1925 yılında, Ankara'nın tarımsal üretim için uygun bir zemin sağlamayan, bataklık ve kıraç arazilerinde, yurttaştan gerçekleştirdiği satın almalarla, bugünkü adıyla Atatürk Orman Çiftliğini kurmuştur. İlk adı Orman Çiftliği olan, Atatürk Orman Çiftliği, 5/5/1925 tarihinde 20 bin dekar, daha sonra Balgat, Etimesgut, Çakırlar, Macun, Güvercinlik, Tatar ve Yağmurbaba gibi arazilerin satın alınmasıyla 52 bin dekar arazi üzerine kurulmuştur. Mustafa Kemal, Çiftliği, 13 yıl bizzat işlettikten sonra 11 Haziran 1937 tarihinde yazmış olduğu vasiyet mektubu ile, Türkiye Cumhuriyeti hazinesine hediye etmiştir. Mustafa Kemal Atatürk, 11.06.1937 tarihli vasiyetnamesinde, “tasarrufum altındaki bu çiftlikleri bütün tesisat, hayvanat ve demirbaşları ile beraber hazineye emanet ediyorum” ifadesini kullanmıştır. Ancak, 1938-1950 arası dönemde, “Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumu İdare Meclisi” kararlarıyla Çiftlik arazisinin amaç dışı kullanımının yolu açılmıştır. 1938-1950 yılları arasında Çiftliğin 7372 dekar arazisi, değişik yöntemlerle, çeşitli kuruluşlara devredilmiştir. **Çiftliğin korunması ve yaşanan hızlı arazi kayıplarının önlenmesi amacıyla, 25.03.1950 tarihinde 5659 sayılı “Atatürk Orman Çiftliği Kuruluş Kanunu” çıkarılmıştır.** Buna karşın kent açısından son derece değerli bu toprakları bu yasa da korumakta yeterli olmamıştır. 5659 sayılı Yasanın 10'uncu maddesine göre çıkarılan 6000, 6238, 6947, 7310 sayılı yasalar ile AOÇ arazisi tarım dışı kullanıma açılmıştır.

1976 yılında çıkarılan 2015 ve 1983 yılında çıkarılan 2823 sayılı yasalar çerçevesinde toplam 14.541 dekar çiftlik alanı daha

çeşitli kuruluşlara satılmıştır. Ayrıca, mahkeme kararı ile çeşitli şahıslara verilen araziler de, AOÇ arazisini daraltmıştır.

Diğer taraftan **27.11.1994 tarihinde çıkarılan 4046 sayılı “Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesine ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”** çerçevesinde özelleştirilen ve çiftlik arazisinden özel kanunlarla yer verilen, Sümerbank, Tekel Genel Müdürlüğü ve Zirai Donatım Kurumu gibi kuruluşların çiftlikten almış olduğu bu araziler de özel şahısların eline geçmiştir. Böylece Atatürk Orman Çiftliği arazileri içinde yeni özel mülkiyet adacıkları meydana gelmiştir.

2005 yıl sonu itibarıyla çeşitli nedenlerle çiftlik arazilerinde ortaya çıkan arazi kaybı toplamı 22.078 dekadır. Bu miktarın, Mustafa Kemal’in vasiyetiyle hazineye hediye etmiş olduğu toplam arazinin % 42’sine eşit olduğu bir diğer gerçektir.

Bu bağlamda Atatürk Orman Çiftliği, 02.06.1992 tarih ve 2436 sayılı Kurul Kararı ile doğal ve tarihi SİT alanı ilan edilmiş, 27.07.1993 tarih ve 3097 sayılı Kurul Kararı ile sınırları belirlenmiştir. Buna ilave olarak Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 07.05.1998 tarih ve 5742 sayılı Kararı ile de birinci derece SİT alanı olarak ilan edilmiştir.

Bu kararlar bile AOÇ arazisinin bütünlüğünü korumaya yetmemiştir. Atatürk Orman Çiftliği arazisinde yaşanan yağma, arazi kaybı ile çiftlik arazisinde mülkiyet sorunlarını da doğurmuştur. Bu yasalarla birlikte arazi bütünlüğünü yitiren AOÇ, 12.1.2007’de kabul edilen planlarla da tamamen yok edilmek istenmektedir. Hem kentsel rantın hem de büyüyen kentin baskısı altında kalan Çiftliğin mekansal ve tarihi dokusu zedelenmektedir. 1928 yılında hazırlanan Jansen planında

Ankara'nın havalandırma koridoru olarak gösterilen işlevini de yitirme tehlikesiyle karşı karşıyadır.

Bütün bu tarihsel seyri içinde AOÇ arazilerinin kaderi Türkiye'nin sanayileşme, demokratikleşme ve kalkınma çizgisine paralel olarak çizilmiştir. İçinden geçtiğimiz bu dönemde de AOÇ arazisinin geleceği, Yerel Yönetimlerin borcu borçla kapattıkları küresel ekonominin dengelerine, Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin hukuk dışı planlama ve yönetim anlayışına terk edilmektedir. 21.06. 2006 tarihinde kabul edilen, 5524 sayılı yasa da en genel anlamda 1980'li yıllardan beri yaşana makro ekonomik ilişkiler, Türkiye'nin ihracata dayalı ekonomi modeli, üretime dayalı bir sanayileşmeden ve tarımdan vazgeçme sürecinde anlaşılabilir. Bununla birlikte yerel ve merkezi yönetimler arasındaki dengenin Belediyeler etrafında odaklanan Uluslararası sermaye çevrelerinin lehine değiştiği koşulları da göz etmek gerekir. Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından ivmesi hızlandırılan, kentin eğlence

sektörüne evriltirilmiş geleceği, kenti üretime değil tüketime odaklamaktadır. Kentsel planlama, kır ve kentin bütünleşik bir makroforma göre değil, “üretim dışına itilen kent” anlayışıyla hazırlanmaktadır. AOÇ arazileri, AKP kadrolarının tahayyülünde yeni bir *disneyland* olarak şekillenmektedir. Ankara’nın kuraklık ve susuzlukla boğuştuğu bu günlerde Ankara’nın temiz hava depoları, akciğerleri olan AOÇ arazisi yok edilmektedir. Neyse ki hala, kentine ve geleceğine sahip çıkan meslek odaları, bilim insanları ve hukukçular vardır.

Atatürk Orman Çiftliği’nin Kuruluş Amacı ve Günümüzdeki Anlamı

Mustafa Kemal Atatürk, 11.6.1937 tarihinde tasarrufu altında bulunan ve şahsi malvarlığı olan Atatürk Orman Çiftliği arazisini şartlı olarak hazineye bağışlamıştır. Mustafa Kemal, 13.06.1937 tarihli yazısında da, Çiftliklerin Türk Köylüsüne ve Ulusuna naçizane bir vazifesi olduğunu vurgular. Dolayısıyla, savaş koşullarından çıkmış bir ülkenin kendi kendini besleyebilmesi, tarımsal alanda sanayileşebilmesinin bir modeli olarak AOÇ öngörölmüştür. Bununla birlikte Atatürk Orman Çiftliği, sürekli gelişeceği ve büyüyeceği tahmin edilen Ankara Şehri’nin tarımsal ihtiyaçlarını karışlayan ve kentin etrafında ve kimi zamanda içinde onunla bütünleşen bir kır kent modelidir de. Atatürk Orman Çiftliği, kısacası, kent dokusu açısından salt yeşil alan olma özelliğinin çok ötesindedir. AOÇ, toprakta kooperatifler yoluyla örgütlenmiş üreticiler, üreticilerin ürünlerini tüketen kentliler ile birlikte, kentin sosyal dokusuna ve ekonomik gelişimine, siyasal hayatına, kentsel çevrenin yapılandırılmasına dair de bir ufuk çizgisidir. Atatürk Orman Çiftliği amacı itibarı ile bugün dünyanın

pek çok ülkesinde hayat bulan “kentsel tarım” modelinin ilksel örneğidir.

Bu bağlamda AOÇ Mülkiyeti, vasiyet hükümleriyle bağlı ve sınırlı olmak kaydıyla hazineye geçmiştir. Ancak, 5524 sayılı yasa ile getirilen düzenlemelere ile Atatürk Orman Çiftliği üzerinde Mustafa Kemal’in, Anayasadan doğan temel haklar ve hürriyetler çiğnenmektedir. 5524 sayılı yasa, AOÇ’nin bu şartlı mükellefiyetten doğan zorunlu kullanım biçimlerini ortadan kaldırmaktadır. Çiftliğin bütünlüğünü bozmaktadır.

Oysa ekolojik anlamda bir yok oluşa sürüklenen Ankara kentinin, biyolojik ve toplumsal zenginliğini yeniden yaratmasında ve birleştirmesinde, Atatürk Orman Çiftliği, kuruluşundaki amaçlar doğrultusunda geliştirilebilir, toprağın koruma ve kullanma dengesi kentin değerleriyle bütünleştirilebilirdi. AOÇ, kentlilerin iş ve meslek edinmelerine katkı sunacak şekilde, bilimsel niteliği ön planda tutulan ve Ankara’yı istenilen bilim kenti kılabilcek bir tür üretim alanına yönlendirilebilinirdi.. Böylece, Ankara kenti üretirken aynı zamanda nefes alma olanağı bulabilecek mekanlara kavuşabilirdi. Bu şekilde mekan sadece, ticari bir eğlence merkezi olarak değil çok yönlü bir şekilde işlev kazanabilirdi.

Mustafa Kemal’in vasiyeti başta olmak üzere, Jansen Planı, 1963 yılında hazırlanan Birinci beş yıllık kalkınma planı kır-kent modelinin dinamiğine yönelik önemli ipuçları sağlamaktadır. Meri Kanun ve Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğü Kuruluş Kanunu bu tür bir eksenin önemli olanaklarıdır.

Bununla birlikte AOÇ alanının doğal ve tarihi sit olduğu göz önünde bulundurulursa, toplumsal hafızanın gelecek kuşaklara taşınması açısından da bu alanın iddia edilenin aksine, tarımsal niteliklerle sanayi gelişimi ve kentsel servis alanlarının birlikte

işlevlendirilmesinin önünde bir engel de bulunmamaktadır. Bu konudaki en önemli engel ise 5524 sayılı yasa ve beraberinde yapılan planlardır.

5524 Sayılı Yasa Anayasa'nın 18, 35, 44, 45, 46, 48 ve 63. maddelerine aykırıdır.

5659 sayılı Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğü Kuruluş Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi AKP Ankara Milletvekili Salih Kapusuz tarafından 22. Dönem 4. Yasam yılında Meclis gündemine taşınmıştır. Kanun teklifi, tüm AOÇ arazisini, Ankara Büyükşehir Belediyesi'ne tahsis etme amacına göre hazırlanmıştır. Bu tahsis sonucunda da Büyükşehir Belediyesi'nin AOÇ arazisini nasıl kullanacağı konusunda da oldukça esnek bırakmıştır. Buna karşın Kanunun gerek Genel Gerekçesi gerekse de madde gerekçesi üç temel savda odaklanmaktadır. Bunlar, AOÇ arazisi içinde işgal yoluyla mülk edinen kişilerle AOÇ Müdürlüğünün yaşadığı hukuki ihtilaflar ve bu ihtilaflar sonucunda ortaya çıkan mağduriyetler, Büyükşehir Belediyesi'nin alt yapı hizmetlerinin AOÇ ile ilgili yasal kısıtlılıklar nedeniyle engellendiği savlarıdır.

İlgili Kanun teklifi Plan ve Bütçe Komisyonu'nun önüne gelmiş Komisyon, 5.6.2006 tarihinde, gelen teklif üzerinde birkaç tashihi yaparak değişiklik teklifini kabul etmiştir. Komisyonda bulunan AKP dışındaki milletvekilleri de değişiklik teklifine ilişkin ayrıışık oylarını ve raporlarını sunmuşlardır.

Komisyon'dan çıktıktan sonra Meclis Genel Kuruluna gelen değişiklik teklifi Mecliste ve kamuoyunda yoğun tartışmalara neden olmuştur. Demokratik Kitle Örgütleri'nin çabalarıyla kısa sürede bir kamuoyu yaratılmıştır. Buna karşın son an da Değişiklik teklifini meclisten geçiremeyeceğini düşünen Büyükşehir

Belediye Başkanı Sn. Melih Gökçek'in girişimleriyle, değişiklik teklifi üzerinde CHP grubunun vurguladığı değişiklikler yapılmış teklif üzerinde uzlaşan, AKP ve CHP, 21.6.2006 tarihinde yasa değişikliğini gerçekleştirmişlerdir. Yapılan bu değişiklikle 5659 sayılı kanuna eklenen 5524 sayılı kanunla Eklenen madde temel olarak şu alanlarda düzenleme getirmiştir:

Tarım ve Köy İşleri Bakanlığının uygun görüşü ile Ankara Büyükşehir Belediyesi ilgili mer'i mevzuat uyarınca üst ölçekli plan, koruma amaçlı imar planı ve bunlara uygun her türlü imar planlarını yapmaya ve yaptırmaya yetkili kılınmıştır.

AOÇ ile şahıslar arasındaki arazi ihtilaflarının giderilmesi için AOÇ'ye ait arazilerin değer kaybına yol açmaksızın plan bölgesindeki ada parsellerde toplanabilmesi sağlanmıştır.

Tarım ve Köy İşleri Bakanlığının uygun görüşü ile imar planlarına uygun olmak şartı ile yol, meydan, alt geçit, üst geçit ve raylı toplu taşıma araçları ile yeraltı tünelleri ve yeraltı hizmetleri için gerekli arazi ile dere ıslahı yapılması planlanan arazilerin bedelsiz olarak Ankara Büyükşehir Belediyesi lehine intifa hakkı tesis edilmesi sağlanmıştır.

Tarım ve Köy İşleri Bakanlığının uygun görüşü ile onaylı imar planlarında görülen Hayvanat Bahçesi alanının 10 yıllığına, Atatürk Orman Çiftliği ile Ankara Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı arasında yapılacak bir protokolle Ankara Büyükşehir Belediyesi lehine intifa hakkı tesis edilebileceği kanunlaştırılmıştır.

Meclis Gündemine AKP Ankara milletvekili Salih Kapusuz tarafından getirilen yasa değişikliği teklifinin ilk halinden yukarda maddeler halinde belirtilen değişikliklere kadar yaşanan tartışmalar sürecinde yasa koyucunun temel iradesinin AOÇ ile ihtilaf yaşayan şahısların mağduriyetiyle ilgili parsellerle, alt

yapı tesislerinin geçeceği araziyle ve hayvanat bahçesi arazisiyle sınırlandırdığı anlaşılmaktadır.

Anayasa'nın 35. maddesinde "herkesin mülkiyet ve miras haklarına", 48. maddesinde "herkesin sözleşme hürriyetine" sahip olduğu ve 68. maddesinde ise "devletin tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlayacağı" belirtilmiştir.

Anayasa'nın 44. maddesinde "Devlet, toprağın verimli olarak işletilmesini korumak ve geliştirmek, erozyonla kaybedilmesini önlemek(...)" 45. maddesinde de "Devlet, tarım arazileri ile çayır ve mer'aların amaç dışı kullanılmasını ve tahribini önlemek" ile görevlidir.

Anayasa'nın kamulaştırmayı düzenleyen 46. maddesinde de "Devlet ve kamu tüzel kişileri; kamu yararının gerektirdiği hallerde, gerçek karşılıklarını peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir kısmını, kanunla gösterilen esas ve usullere göre, kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idari irtifaklar kurmaya yetkilidir." Denilerek mülkiyet haklarına müdahalede temel sınırlandırmalar getirmiştir.

5524 sayılı yasadaki düzenlemeler, Anayasa'nın yukarda sayılan düzenlemeleri ile Anayasa'nın başlangıç hükümleri arasında belirtilen, anayasanın bütünlüğü içinde, Türk devletinin kuruluş düşüncesini ve felsefesini açıklayan temel kurallar çerçevesinde yorumlanması gerekir. Anayasa'nın başlangıç bölümü, "hiçbir devlet faaliyetinin ve koyduğu kuralın Atatürk milliyetçiliği, ilke ve devrimleri ve medeniyetçiliği karşısında ise koruma görmeyeceği belirtilmektedir.

Bu bağlamda yasa koyucu, Anayasaya aykırı olmamak kaydıyla, yasa yapmaya, kaldırmaya ve değiştirmeye yetkilidir. Atatürk

Orman Çiftliği, kültürel ve tarihsel bir VARLIK olarak kamu mülkiyetine mükellefiyetli ve şartlı olarak Mustafa Kemal Atatürk tarafından intikal ettirilmiştir. Yasama organı, mülkiyet sahibinin bağış iradesini çiğneyecek nitelikte, mülkiyeti kayıtlı intikal eden taşınmaza idarenin serbestçe tasarruf etmesini düzenleyen yasa yapamaz.

Anayasa'nın yukarda sayılan maddeleri ile açıklanan yorum kuralı karşısında 5524 sayılı yasanın bütünüünün Anayasaya aykırılığı ciddiye alınarak konunun Anayasa Mahkemesi'ne sevkini talep ediyoruz.

5524 Sayılı Yasa'nın İkinci ve Üçüncü Paragraflarındaki Düzenleme Anayasanın 2, 35, 44, 45. maddelerine Aykırıdır.

Anayasa'nın 35. maddesi Anayasa'da yer alan belirli sınırlamalar dışında mutlak bir mülkiyet ve miras hakkını öngörmektedir.

a) Kimsenin mülkiyetine, sahip olduğu bir mülke (kamulaştırma dışında) devletçe dokunulamaz. Özel ve tüzel kişilerce el konulamaz. Özel mülkiyet, anayasa tarafından, hem devlete hem de özel kişilere karşı korunur.

Anayasanın sözleşme serbestisini tanıyan kurala göre de, herkes kendi malı üzerinde istediği gibi tasarruf edebilir. Mülkiyeti altında bulunan bir taşınmaz üzerinde bu taşınmazın geleceği hakkında her türlü tasarrufta bulunabilir. Yasalarla objektif bir biçimde düzenlenmiş kurallar çerçevesinde taşınmazını istediği gibi kullanabilir, rehin edebilir, üzerinde irtifak hakları kurabilir ve satabilir. Ölümüne bağlı olan ya da olmayan bir tasarrufla bağışlayabilir. Kısaca mamelekinin geleceğini belirleyebilir.

b) Mülkiyetle ilgili olarak özel kişilere yönelik olarak özel kurallar konulamaz. Mülkiyetle ilgili olarak yapılan düzenlemeler objektif düzenlemelerdir. Mustafa Kemal Atatürk'ün 1937 yılında,

tasarrufu altındaki AOÇ'yi hazineye bağışlaması da herkes için geçerli olan objektif kurallar çerçevesinde gerçekleşmiştir. Bu bağış işlemleri, hukuken bugünde yürürlükte olan yasa kurallarına göre yapılmıştır. Yani Medeni Kanun ve Borçlar Kanunu kurallarına göre bu bağış gerçekleşmiştir.

Bu bağış, bağış senedinde açıkça yazıldığı ve 1937 yılında düzenlenen resmi yazışmalarda da teyit edildiği üzere şarta bağlı ve mükellefiyetli bir bağıştır. Bu nedenlerle, Mustafa Kemal Atatürk'ün hazineye yaptığı bağış, konusu arazi, Mustafa Kemal Atatürk'ün bağış senedinde yer alan iradesi ve buyruğu yönünde kullanılabilir. Mustafa Kemal, AOÇ'yi bir tarım işletmesi olarak bir bütünlük içinde kullanılmak ve işletmek üzere hazineye bağışlamıştır. Bu yüzden, AOÇ bağış senedi gereği modern bir tarım işletmesi olarak Ankara kentine dönük onun ihtiyaçlarını karşılamak üzere faaliyetlerine devam edecektir. Çiftliğin kullanım biçimi bağış senedi ile hazineyi ve devleti sınırlandırmıştır. Yani hazine çiftliğin bu niteliğini bozacak yasa ya da idari tasarruflar yapamaz. Çiftlik, tarımsal sanayi, tarım ürünleri üretimi odaklı olarak kullanılacaktır.

Mustafa Kemal Atatürk'ün yaptığı bağış ancak kendi belirttiği şartlarla kullanılabilir. Anayasal olarak korunan bu hak, mülkiyet ve miras haklarının devamı ve gereğidir. Devlet ve özel kişiler için konulmuş bu koruma kurallarının Mustafa Kemal Atatürk'ün mülkiyet hakkı ve sözleşme hürriyeti için kullandırılmaması söz konusu olamaz.

Yasa koyucu, AOÇ ile ilgili olarak 5659 sayılı kanunda olduğu gibi ancak ve ancak AOÇ'nin yönetimi ve korunması ile ilgili yasa çıkartabilir. Bunu da bağış hükümlerinin sınırlılıkları

dâhilinde yapabilir. Yoksa 5524 sayılı yasayla düzenlenen “imar planlarına uygun olmak şartı ile yol, meydan, alt geçit, üst geçit ve raylı toplu taşıma araçları, yer altı tünelleri ve yer altı hizmetleri için gerekli arazi ile dere ıslahı yapılması planlanan araziler üzerinde, kamu yararı ve hizmetin gerekleri dikkate alınmak suretiyle bedelsiz olarak Ankara Büyükşehir Belediyesi lehine intifa hakkı tesis edilir.” Hükmü, Atatürk Orman Çiftliği arazilerinin onaylı imar planlarında görülen hayvanat bahçesi 10 yılı aşmamak üzere herhangi bir şekilde Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ve Atatürk Orman Çiftliği tüzel kişiliğine bir külfet ve yükümlülük getirmemesi kaydı ile Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğü ile Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı arasında yapılacak bir protokolle Ankara Büyükşehir Belediyesi lehine intifa hakkı tesis edilebilir. Hükmü Anayasa’nın 35. maddesine aykırıdır. Mustafa Kemal Atatürk’ün Medeni Kanun ve Borçlar Kanunu’na göre her hangi bir yurttaş gibi belirlediği arzusunun ifadesi olan bağış işlemi bütün sonuçları ile Anayasa’nın koruması altındadır. Bu iradeyi kanunla değiştirmek ve kullanılmaz hale getirmek mümkün değildir.

c) 5524 sayılı yasa ile getirilen yukarda vurgulanan düzenlemeler, Anayasa’nın 44. maddesinde “Devlet, toprağın verimli olarak işletilmesini korumak ve geliştirmek, erozyonla kaybedilmesini önlemek(...) “ 45. maddesinde de “Devlet, tarım arazileri ile çayır ve meraların amaç dışı kullanılmasını ve tahribini önlemek” ile görevlidir hükmüne de aykırıdır. AOÇ arazisi üzerinde belediye lehine tesis edilen intifa hakkına ilişkin hükümler anayasanın, devletin hukuk devleti olmasından kaynaklı ruhuna aykırıdır. Belediye bu kanuna dayanarak istediği kadar alanı istediği gibi tasarruf edebilir.

d) Oysaki bu durum hukuk devletinde idarenin işlemlerinin

belirlenebilir, ölçülebilir olması zorunluluğuna uymamaktadır. “*imar planlarına uygun olmak şartı ile yol, meydan, alt geçit, üst geçit ve raylı toplu taşıma araçları, yer altı tünelleri ve yer altı hizmetleri için gerekli arazi ile dere ıslahı yapılması planlanan araziler üzerinde, kamu yararı ve hizmetin gerekleri dikkate alınmak suretiyle bedelsiz olarak Ankara Büyükşehir Belediyesi lehine intifa hakkı tesis edilir.*” **Hükmü, Anayasa’nın hukuk devleti ilkesine aykırıdır.** Bilindiği gibi, idarenin teknik ve maddi faaliyetlerinin belirli bir düzen içinde yürütülmesi bir takım kuralların önceden belirlenmesini zorunlu kılar. Bu zorunluluktan doğan düzenleme yetkisinin sınırını ise hukuk devleti ilkesi belirler. Hukuk devleti, kamu kudretinin hukuk kuralları ile sınırlandırılmasıdır. Bu sınır, **25.03.1950 tarih 5659 sayılı “Atatürk Orman Çiftliği Kuruluş Kanununun 10. maddesinde de düzenlenmiştir.** 5659 sayılı kanunun 10. maddesinde, “Atatürk Orman Çiftliğinin bu kanunun yayımı tarihindeki sınırları içinde bulunan gayrimenkullerin gerçek veya tüzelkişilere devir ve temlik ve kamulaştırılması özel bir kanunla izin alınmasına bağlıdır.” Denilmiştir. Bu tarihten sonra da çıkartılan tüm kanunlarda hangi kurum için ne kadar arazi gerekiyorsa AOÇ arazisi ile ilgili kanunlarda belirtilmiştir . Oysaki 5524 sayılı kanun ile getirilen düzenlemelerle, idare AOÇ arazisi üzerinde sınırsız bir toprak kullanma hakkına kavuşturulmaktadır. Yasa koyucu, Büyükşehir Belediyesi’nin imar planlarına uygun olmak şartı ile her ne kadar sınırlandırmış gibi görüne de, AOÇ arazisinde Büyükşehir Belediyesi’nin ne kadar arazi üzerinde tasarruf edebileceği, bu alt yapı faaliyetleri için hangi ada ve parsellere ihtiyaç olduğu, bu arazinin koordinatları, bunun hangi ölçütlere göre yapabileceği konusunda ilkeler koymamıştır. Yasa koyucu, AOÇ arazisini Anayasal düzeyde koruyan hukuk

devleti ilkesine aykırı bir düzenleme yapmıştır.

5524 Sayılı Yasa'nın İkinci ve Üçüncü Paragraflarındaki Düzenleme Anayasanın 18, 46. ve 63. maddelerine Aykırıdır.

a) 5524 sayılı yasa da “imar planlarına uygun olmak şartı ile yol, meydan, alt geçit, üst geçit ve raylı toplu taşıma araçları, yer altı tünelleri ve yer altı hizmetleri için gerekli arazi ile dere ıslahı yapılması planlanan araziler üzerinde, kamu yararı ve hizmetin gerekleri dikkate alınmak suretiyle bedelsiz olarak Ankara Büyükşehir Belediyesi lehine intifa hakkı tesis edilir.”

Denilerek Büyükşehir belediyesine bedelsiz irtifak hakları tesisini öngörmektedir. Bu irtifak haklarının konusu olan yerlerin kesin bir (ada-parcel-metre-kare) sınırı olmadığı gibi aynı zamanda ihtiyaç duyulan arazilerin bedelsiz olarak devrini öngörmektedir.

Bu düzenleme anayasanın 46. maddesinde ki, “ devlet ve kamu tüzel kişilikleri; kamu yararının gerektirdiği hallerde, karşılıklarını peşin ödeme...” şartıyla izin veren kurala aykırıdır. Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğünün mülkiyetindeki arazilerden (şartları varsa) genel amaçlı yolların bedelsiz olarak geçirilmesine ilişkin düzenleme, anılan kamu kurumu aynı sermayesinin tüketilmesine ve süreç içinde onun mükellefiyetlerini ifa edemez hale gelmesine yol açacaktır. Ankara Büyükşehir Belediyesinin ve A.O.Ç. Müdürlüğünün iki kamu tüzel kişisi olduğu ve iki idarenin birbirlerinin mülkiyetindeki taşınmazları kamulaştıramayacakları düşünüüyorsa o takdirde Kamulaştırma Yasasının 30. maddesindeki yöntemle belirlenecek değer, her hal ve şartta A.O.Ç. Müdürlüğüne ödenmelidir. Tekrar belirtelim ki A.O.Ç. arazileri özel hukuk gerçek kişisi olan Mustafa Kemal Atatürk'ten mükellefiyetle yüklü olarak intikal etmiştir. Arazilerin mükellefiyetlerini ifa edemez hale getirecek şekilde bedelsiz olarak

üçüncü kişilerin istifadesine ve zilliyetliğine terk edilmesi, özel mülke kamu tarafından bedelsiz olarak el konulması olacaktır.

b) Anayasanın 63. maddesi, “...Devlet, tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlar, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirleri alır...” hükmünü amirdir. Atatürk Orman çiftliği arazileri Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu’nun 02.06.1992 tarih ve 2436 sayılı kararıyla doğal ve tarihi sit alanı olarak tescil edilmiş; 20.07.1992 gün ve 3097 sayılı kararla sit sınırları belirlenmiş ; 16.11.2003 tarih ve 3280 sayılı kararla AOC ile ilgili her türlü öneri ve başvurunun AOC planlama süreci tamamlanana kadar değerlendirilmeyeceğine; 07.05.1998 gün ve 5742 sayılı kararla derecesinin, birinci derece doğal ve tarihi sit olduğuna; karar verildiği için tescilli tarih kültür ve tabiat varlığıdır. Anayasanın 63. maddesi uyarınca korunması zorunludur.

Doğal ve tarihi sitlerin topoğrafik yapısının dahi bozulması hukuken mümkün değilken, 5524 sayılı yasanın ikinci paragrafındaki düzenleme, Atatürk Orman Çiftliği arazilerini koruma ile telif edilemeyecek nitelikte genel amaçlı yol, alt üst geçit ve benzeri kalıcı nitelikli yapılaşmaya izin vererek ve üçüncü paragrafıyla da yine kalıcı nitelikli hayvanat bahçesi yapılaşmasına izin verip, bu alanların üçüncü kişilere kiralanarak kullanılmasına yol vermektedir. Öngörülen yapılanmalar A.O.Ç. arazilerinin korunması değil tersine korunmaması demektir.

A. Atatürk Orman Çiftliği’nin Kuruluş Amacı ve Niteliği;

Türkiye Cumhuriyetinin kuran kadrolar, siyasal alanda kazandıkları başarıları sürekli hale getirecek ekonomik modelin gerekliliğini her defasında dillendirmişlerdir. Bir yandan modern

siyasal kurumlar hayata geçirilirken diğeryandan bu siyasal kurumları besleyecek ekonomik model olarak kırsal ve kentsel alanda sanayileşme ön plana çıkmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti hem kent hem kır yaşamında sanayileşmeye dayalı bir kalkınma modelini ön plana çıkartır. Atatürk Orman Çiftliği (AOÇ) projesi de Türkiye Cumhuriyeti'nin kalkınma politikasının hem mekânsal hem de hukuki bir görünümüdür. AOÇ, Kır ve Kent yaşamının bir biri içine girişine ve harmanlanışına bir örnek olması açısından tasarlandığı Atatürk'ün vasiyetinde açıkça görülür.

Mustafa Kemal Atatürk, 11.6.1937 tarihinde tasarrufu altında bulunan ve şahsi malvarlığı olan AOÇ arazisini şartlı olarak hazineye bağışlamıştır. Mustafa Kemal, 13.06.1937 tarihli yazısında da, Çiftliklerin Türk Köylüsüne ve Ulusuna naçizane bir vazifesi olduğunu vurgulamaktadır. Dolayısıyla, savaş koşullarından çıkmış bir ülkenin kendi kendini besleyebilmesi, tarımsal alanda sanayileşmesinin bir modeli olarak AOÇ ortaya çıkmıştır.

AOÇ, kooperatifler yoluyla örgütlenmiş üreticiler, üreticilerin ürünlerini tüketen kentliler ile birlikte, kentin sosyal dokusuna ve ekonomik gelişimine, siyasal hayatına, kentsel çevrenin yapılandırılmasına dair de bir ufuk çizgisidir. AOÇ kuruluş amacı açısından bugün dünyanın pek çok ülkesinde hayat bulan “kentsel tarım” modelinin ilk örneği olarak değerlendirilmelidir. Bunun yanı sıra, bu işlevleri nedeniyle halk için rekratif olanaklar da sunar. **Kısacası AOÇ, kent açısından kısır, dar kapsamlı değerlendirilecek kentsel yeşil alan- rekreasyon alanı olarak tasarlanmamış ve işlevlendirilmemiştir.** AOÇ'ye Cumhuriyetin kuruluş yıllarında belirlenen bu misyonu, bu mekânın geleceğine ilişkin vizyonumuzu da belirlemektedir.

Atatürk Orman Çiftliği Hazineye hibe edilişinden 60 yıl sonra amacına uygun olarak kullanılmaması nedeniyle, 02.06.1992 tarih ve 2436 sayılı Kurul Kararı ile Doğal ve Tarihi SİT alanı ilan edilmiş, 27.07.1993 tarih ve 3097 sayılı Kurul Kararı ile sınırları belirlenmiştir. Buna ilave olarak Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu 07.05.1998 tarih ve 5742 sayılı Kararı ile de doğal sit derecesini belirlemiş ve alanı “**Birinci Derece SİT**” olarak ilan etmiştir.

B. *Atatürk Orman Çiftliği Alanının Atatürk'ün Vasiyetine Aykırı Olarak Amaç Dışı Kullanılması ve Küçültülmesi Süreci*

Özetle Mustafa Kemal Atatürk 1925 yılında, Ankara'nın tarımsal üretim için uygun bir zemin sağlamayan, bataklık ve kıraç arazilerinde, yurttaştan gerçekleştirdiği satın almalarla, bugünkü adıyla Atatürk Orman Çiftliği'ni kurmuştur. İlk adı **Orman Çiftliği** olan, Atatürk Orman Çiftliği, 5/5/1925 tarihinde 20 bin dekar, daha sonra Balgat, Etimesgut, Çakırlar, Macun, Güvercinlik, Tatar ve Yağmurbaba gibi alanların satın alınmasıyla **52 bin dekar alan üzerine kurulmuştur.**

-Mustafa Kemal, AOÇ'ni 13 yıl bizzat işlettikten sonra 11 Haziran 1937 tarihli vasiyetnamesinde “*tasarrufum altındaki bu çiftlikleri bütün tesisat, hayvanat ve demirbaşları ile beraber hazineye emanet ediyorum*” ifadesini kullanarak Türkiye Cumhuriyeti hazinesine hibe ve **emanet** etmiştir.

Ancak 1938 yılından bugüne birçok yasal düzenleme yapılarak AOÇ alanının amaç dışı kullanımına olanak sağlanmıştır.

- İlk kez 1938-1950 arası dönemde, “**Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumu İdare Meclisi**” kararlarıyla AOÇ alanının amaç dışı kullanımının yolu açılmıştır. 1938-1950

yılları arasında AOÇ'nin 7372 dekar alanı çeşitli kuruluşlara devredilmiştir.

- 1950 yılında **5659 sayılı “Atatürk Orman Çiftliği Kuruluş Kanunu”** çıkarılmıştır. 5659 sayılı Yasanın 10'uncu maddesine göre çıkarılan 6000, 6238, 6947, 7310 sayılı yasalar AOÇ alanının tarım dışı kullanımını artarak devam ettirmiştir.
- 1976 yılında çıkarılan **2015 sayılı yasa ve 1983 yılında çıkarılan 2823 sayılı yasa** çerçevesinde toplam 14.541 dekar çiftlik alanı daha çeşitli kuruluşlara satılmıştır. Ayrıca, mahkeme kararı ile çeşitli şahıslara verilen arazilerle AOÇ alanı daraltmıştır.
- 1994 yılında **4046 sayılı “Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesine ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”** çerçevesinde özelleştirilen ve özel kanunlarla AOÇ alanı içinden yer edinen Sümerbank, Tekel Genel Müdürlüğü ve Zirai Donatım Kurumu gibi kuruluşlara ait alanların satılmasıyla özel şahısların eline geçmiştir. Böylece AOÇ alanı içinde yeni özel mülkiyet adacıkları meydana gelmiştir.
- 2005 yılı sonu itibarıyla genel hatları yukarıda belirtilen nedenlerle AOÇ alanında toplam 22.078 dekar arazi kaybı ortaya çıkmıştır. Kaybedilen alan büyüklüğü, Mustafa Kemal'in hazineye hibe etmiş olduğu toplam AOÇ alanının % 42'sine denk gelmektedir.
- 2006 yılında **5524 sayılı Atatürk Orman Çiftliği Kuruluş Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin**

Kanun ile **5659** sayılı **Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğü Kuruluş Kanunu**'na eklenen madde ile Ankara Büyükşehir Belediyesi'ne Atatürk Orman Çiftliğinin (AOÇ) “..öncelikle üst ölçekli plan ve **Koruma Amaçlı İmar Planı** ve bunlara uygun her türlü imar planlarını yapma.” yetkisi verilmiştir.

C- Atatürk Orman Çiftliği Alanında Geçmiş Yıllarda Yapılan Planlama Çalışmaları

3. AOÇ 1928 yılında hazırlanan Jansen planında Ankara'nın havalandırma koridoru olarak gösterilmiştir.
4. 1/25.000 ölçekli 2023 Ankara Nazım İmar Planı Kararlarında:

Amaç ve Hedefler başlığı altında “*Doğal, kültürel, çevresel değerlerin, tarihi varlıkların, su kaynaklarının, tarım ve orman alanlarının korunmasını, afet risklerinin giderilmesini/ azaltılmasını, afete karşı önlem alınmasını amaçlayan*” düzenlemesi 6. hedef olarak yer almaktadır.

“**Temel İlkeler**” ana başlığı altında, kent bütünü ölçeğinde yapılması hedeflenen sektörel ana planlardan birisi de 3-Ana planlar başlığı altında d) fıkrasında **ulaşım ana planıdır. Ulaşım Ana planı halen yapılmamıştır.**

2023 Ankara Nazım İmar Planı Özel Hükümler bölümünde **A3. Özel Statülü Alan Sınırları** başlığı altında AOÇ'ye yer vermiş olup Mahkeme kararıyla iptal edilen 1/25.000 ölçekli üst ölçekli plan ve 1/10.000 ölçekli Atatürk Orman Çiftliği Koruma Amaçlı İmar Planının geçerli olduğu belirtilmiştir.

“**C)Koruma Alanları**” ana başlığı altında “**C.1 AOÇ**” için “*Kent içi açık-yeşil alan sistemi açısından büyük önem taşıyan ve*

Atatürk'ün mirası olması niteliğiyle tarihsel, kültürel açıdan da çok önemli bir değer olarak tanımlanan AOÇ'nin Atatürk'ün mirası doğrultusunda korunup geliştirilmesi temel esastır." hükmüne aykırı olarak düzenlenmiştir.

5. 5524 Sayılı Yasa hükmü doğrultusunda Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan 1/25.000 ölçekli Atatürk Orman Çiftliği Alanları Nazım Planı (üst ölçekli plan) ile **1/10.000 ölçekli Atatürk Orman Çiftliği Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı** taslakları, T.C. Tarım ve Köyşleri Bakanlığı'nın 14.12.2006 tarih ve 11259 sayılı yazısı ile uygun görülmüştür.
- Hazırlanmış olan planlar Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 10.1.2007 tarih ve 2039 sayılı kararıyla uygun bulunmuştur.
- Koruma Kurulu tarafından uygun bulunan planlar Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi 12.01.2007 gün ve 207 sayılı kararıyla onaylanmıştır.
- Onaylanan "1\25.000 Nazım İmar planı ve 1\10.000 ölçekli Nazım İmar Planı ve Koruma Amaçlı Nazım İmar Planları"nın *Ankara kentinin sosyal ve ekonomik bütünlüğünün bozulmasında, kenti kent yapan yeşil, tarihi, doğal dokunun yok edilmesinde, insan, doğa ve kent birliğinin parçalanmasında, Toplumsal hafızanın, tarihi değerlerin iğdiş edilmesinde, Koruma, imar hukukunun, şehircilik ilkelerinin ve kamu yararına aykırı olduğu gerekçeleriyle iptali istemiyle Ankara 13. İdare Mahkemesi'nde 2007/2394 E. numarasıyla tarafımızdan dava açılmıştır.*

- Mahkeme tarafından alınan 28.11.2008 gün ve 2007/2394 E. 2008/1795 K. sayılı kararla “...*dava konusu planların ve adı geçen işlemlerin birçok farklı konuda planlama esaslarına, şehircilik ilkelerine ve üstün kamu yararına, ulusal çıkarlara ve çeşitli yasa ve yönetmeliklere uygun olmadığı...*” gerekçeleriyle dava konusu 2007 yılı onaylı planların iptaline karar verilmiştir.
- 2007 yılı onaylı planların Ankara 13. İdare Mahkemesi kararıyla iptal edilmesi ve Danıştay’ca bu kararların onanması nedeniyle, Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından yeniden hazırlanan ve “**1/10.000 ölçekli Atatürk Orman Çiftliği Alanları Nazım İmar Planı ve 1.Derece Doğal ve Tarihi Sit Alanı Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı**” olarak isimlendirilen **1/10.000 ölçekli Nazım Planı**;

T.C. Tarım ve Köyşleri Bakanlığı’nın 21.05.2010 gün ve 4035 sayılı yazısı ile “uygun görülmüştür.

Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu’nun 02.07.2010 günlü toplantısında görüşülen planlar, 5213 sayılı kararla uygun bulunarak onaylanmak üzere Ankara Büyükşehir Belediyesine gönderilmiştir.

Planlar Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi’nin 13.08.2010 gün ve 2494 sayılı kararıyla onaylamış ve 31.08.2010 tarihinde askıya çıkarılarak ilan edilmiştir. **Bu plana da meslek odalarınca dava açılmıştır.**

Büyükşehir Belediye Meclisi tarafından onaylanan “**1/10.000 ölçekli Nazım Plan**” Ankara kent kültürünü oluşturan değerler bütününde kuruluş amacı ile özgünleşen AOÇ’nin tarihi ve doğal dokusunun yok edilerek toplumsal hafızanın, koruma

ve imar hukukunun, şehircilik ilkelerinin ve kamu yararının çiğnenmesinde son örnektir.

AOÇ GAZİ TESİSLERİ ALANININ SİT DERECE Sİ **10.08.2011 TARİHİNDE DÜŞÜRÜLMÜŞTÜR.**

Orman Genel Müdürlüğü tarafından, mülkiyetinde bulunan Atatürk Orman Çiftliği Gazi Tesisleri Alanının Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 02.07.2010 gün ve 5213 sayılı kararıyla uygun bulunan "1/10.000 ölçekli Atatürk Orman Çiftliği Alanları Nazım İmar Planı ve 1. Derece Doğal ve Tarihi Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı"na uygun olarak, kamu kullanımı amacının sürdürülebilmesi için III. Derece Doğal Sit alanı olarak düzenlemesini istenmiştir.

Ankara İli, Yenimahalle İlçesi, Atatürk Orman Çiftliği 1. Derece Doğal ve Tarihi Sit Alanı içerisinde yer alan Orman Genel Müdürlüğü Gazi Tesisleri Alanı olarak bilinene 46 ha'lık alanın;

2863 sayılı Koruma Kanunu'nda belirtilen 1. Derece Doğal Sit Alanı tanımına uymadığı,

Yürürlükteki mevzuat ve yürürlükteki ilke kararındaki 1. Derece Doğal Sit özellikleri taşımadığı,

Alanın sit alanı ilanında önce (1992) Orman Genel Müdürlüğü kullanımında olduğu,

Bölgenin bu kurum tarafından bitkilendirildiği, sonradan insan eliyle bitkilendirilen alanın insan eliyle yapılmış bir çevre olarak geliştirildiği ,

Gerekçeleri doğrultusunda 1. Derece Doğal ve Tarihi Sit Alanı şerhinin kaldırılarak, sadece 3. Derece Doğal Sit Alanı olarak tesciline karar verilmiştir. Bu karara karşı da meslek odalarınca dava açılmış olup, dava devam etmektedir.

■ tmmob mimarlar odası ankara şubesi

info@mimarlarodasiankara.org

www.mimarlarodasiankara.org

Konur Sok. No: 4/3

Yenişehir - ANKARA

T: 0 (312) 417 86 65

F: 0 (312) 417 18 04